

A GOMBASZÖGI-BARLANG

Anton Droppa: Gombasecká jaskyna c. könyvének ismertetése*

Dr. A. Droppa szlovák karsztkutató nagyjelentőségű feltáró és tudományos munkásságát jól ismerik a magyar kutatók. A barlangokat ismertető könyvecskék legújabb példánya a Gombaszögi-barlang leírása, melyet korszerű kulturális igényeket szem előtt tartva készített a szerző. A bevezető fejezet után orosz, magyar (11–15. old.), német és angol összefoglalás következik. Az anyag részletesebb szlovák nyelvű tárgyalása a 25. oldallal kezdődik. E fejezetekben tárgyalja a szerző a barlang földrajzi környezetének, a Szlovák Karsztnak jellegzetességeit, majd magát a barlangot, a képződményeket, a barlangi klímát és a kutatás történetét. Ezután a *Szilicei jegesbarlangot*, ill. ennek a Gombaszögi barlanggal való összefüggését ismerteti. Végül hasznos tájékoztatást nyújt a barlanglátogató közönség számára biztosított szolgáltatásokról is.

A *Gombaszögi barlang* egyre inkább az érdeklődés középpontjába kerül. A barlang feltárása a rosznyói barlangkutatóknak köszönhető. A munkát 1951-ben kezdték el, eddig 1,5 km-t tártak fel, és ebből 1955-ben 300 m hosszú szakaszt már a nagyközönség számára is megnyitották.

A barlang a középső-triász felső szakaszához tartozó ladini szürke mészkőben jött létre. A nagyközönség számára megnyitott barlangba 25 m hosszú, mesterségesen hajtott vágat vezet. Az első szakasz az u. n. *Száraz folyó*. Ennek falait vöröses és fehér kalcitréteg borítja. 180 m után a *Márvány-terembe* jutunk. A barlang legjellegzetesebb formakincse a cseppkőpálcákkal díszített mennyezet. Ez a *Márvány-teremben* is megtalálható, azonban sajátos kifejlődése tovább fokozódik a *Béke-teremben* és a *Bölcsesség-teremben* is. A sokféle képződmény között a Gombaszögi barlangban valóban ezekre a cseppkőpálcákra kell elsősorban a figyelmünket fordítanunk. Az 5–10 mm átmérőjű és 2–3 m hosszú, üvegszerű cseppkőpálcák különlegesen finom képződmények. Erősebb léghuzam idején rugalmasan, gyengén meghajolnak. Védelmükről hálókkel gondoskodtak. Különleges gondossággal kell eljárni, mert némelyik annyira vékonyfalú, csöszzerű képződmény, hogy a denevérszárnyakkal felidezett légmozgás is elegendő ahhoz, hogy egyik-másik letörjön. Ezt 1954-ben, A. Droppa kísérletében mi is tapasztalhattuk.

A *Márvány-teremben* 8 m mély „vaucuse”-jellegű „víznyelő” tátong, mely hóolvadáskor és csős időszakokban karsztvizet hoz fel és ezzel ismét patakbarlanggá változtatja a *Száraz folyót* is.

A *Bölcsesség terméből* indul a közönség számára meg nem nyitott *Agyagos folyó*, mely mintegy 200 m távolságban derékszögben megtörik, és innen további 325 m-rel bejut a *Fekete patak* földalatti szurdokbarlangjába. A *Fekete patak* itt 900 m barlanghosszon nyomozható, majd az utat szifon zárja le. A barlangnak ebben a részében is a sokféle, gazdag cseppkőpálcák mellett a cseppkőpálcák játszanak jelentős szerepet. A *Gombaszögi barlang* folyosóit lényegében szerkezeti vonalak által meghatározott irányban a *Fekete patak* korróziós és eroziós munkája hozta létre.

A barlang két fejlődési szakaszban jött létre. Ezeket 10 m-es szintkülönbség választja el egymástól. A keletkezés kora a pleisztocénen belül az új pleisztocén időrendjébe illeszthető. A szlovák geológusok szerint fiatalabb keletkezésű, mint a *Domica-Baradla*. Úgy vélik, hogy üvegszerű cseppkőpálcák létrejötte különösen fiatal, a mai klíma tartozéka és részben annak köszönhető, hogy a felszínről a csapadékvíz, számtalan kis résen át folyamatosan, lassan szivárog a mélybe. Az egyenletesnek tekinthető víztáplálást lényegében a felszín dűs növényzete határozza meg. A külső-belső tényezők együtthatásának tulajdonítható tehát, hogy a cseppkőpálcák ma is lassan, de növekednek, hogy nem a vastagodás, hanem a meghosszabbodás a jellegzetes. Szerepe van a formák létrejöttében a barlangi klímának, ugyanis a levegő nedvessége 95–97% között mozog, míg a hőmérséklet állandóan 9,3 C°.

A barlang kutatása folyamatosan halad előre.

E könyvecskében ismerteti A. Droppa a *Szilicei jegesbarlangot* is. Ez a Szilicei Karsztfennsík 503 tszf-i magasságban nyílik. Ferdén lejt a mélység felé. Talponta a tetőtől 91 m-re van. A barlang alján folyik a *Fekete patak*, mely 130 m hosszúságban vált ismeretessé. Vízrajzilag tehát a jegesbarlang alja ugyanahhoz a patakbarlanghoz tartozik, mint a Gombaszögi barlang. A *Fekete patak*nak azonban csaknem 4 km-es ismeretlen szakasza még feltárára vár.

A jegesbarlang a téli hideg gyűjtőszáka. Ilyenkor nagymennyiségű jégzsalagot és jégzsalagot képződik benne. Eredetileg nem volt kapcsolatban az aknabarlang a *Fekete patak* barlangi útjával. Beszakadások hozták létre a kapcsolatot. Valószínűleg több ízben megváltozott a barlang struktúrája, benne ugyanis a neolitikori, a hallstatti és a láten település maradványait találták meg. Az akna eljegesedése a láten kultúra után — tehát mintegy kétezer éve — indulhatott meg, különben nem tudjuk értelmezni a barlangi kulturák itteni jelenlétét.

A *Szilicei fennsík*on igen sok a nagymélységű szomboly. Az egész Csehszlovák Szocialista Köztársaság legmélyebb szombolya a *Barázdálási szomboly*, mely 182 m mély.

Anton Droppa könyvében igen tartalmasan tárja fel az eddig alig ismert *Gombaszögi barlangot*, szemünk elé állítja a barlanghoz tartozó és még ismeretlen földalatti üreghálózat kérdéseit, nevezetesen a *Fekete patak* földalatti útjának felderítése szükségességét. Dicséret illeti a rosznyói barlangkutatókat is, nemcsak a feltárás nehéz munkájáért, hanem, hogy az állam és a tanácsok segítségével biztosították a páratlan természetvédelmi objektum épségét, és hogy a nagyközönség számára is, viszonylag rövid idő leforgása után megnyitották ezt a különleges figyelmet érdemlő barlangot. Ebből a példából is tanulnunk kell. Sajnos ilyen irányban nálunk lemaradás mutatkozik.

dr. Szabó Pál Zoltán

* Droppa, Anton: *Gombasecká jaskyna, a Gombaszögi barlang a Szlovák Karsztnan*, p. 80, ábrákkal, térképvázlatokkal és fényképekkel. Sport, Vydavateľstvo Sv-Cstv, Bratislava, 1962. (zsebkönyvméretben)

Részlet a *Gombaszögi-barlangból* (Hazlinszky Tamás fel.)

